

Natuurbeschermingsnieuws

In dit natuurbeschermingsnieuws kunnen we gelukkig melding maken van een aantal positieve ontwikkelingen. Onze regio is een boeiend natuurontwikkelingsgebied rijker geworden (met ter plaatse een nieuwe vogelhut!). En de trend van de laatste jaren dat gemeenten meer aandacht besteden aan groen- en natuurbeleid lijkt door te zetten, recent in Bloemendaal en Haarlem.

Natuurontwikkeling Houtrakpolder afgerond

Het is alweer meer dan drie jaar geleden dat we in de Fitis melding maakten van één van de grootste natuurontwikkelingsprojecten in onze regio (Fitis nr. 3-2017). Met geld van de provincie had eigenaar Staatsbosbeheer een plan ontwikkeld om de Houtrakpolder ingrijpend her in te richten. Doel van het plan is om deze uit 1873 daterende voormalige akkerbouwpolder om te vormen tot een brak natuurgebied. Het Fitis artikel van 2017 kondigde nog optimistisch aan dat het werk in 2018 zou worden uitgevoerd. Uiteindelijk heeft het tot het najaar 2020 geduurd, voordat dit voor Noord-Holland unieke natuurgebied een feit werd.

In vroeger eeuwen kwam brak water op vele plekken in Noord-Holland voor. Lange tijd was er immers tot ver in het achterland nog sprake van een open en dus zoute verbinding met de Noordzee: In deze omgeving was dat het Oer-IJ en later het IJ met de daaraan grenzende brakwatergebieden. Sinds de afsluiting van de Zuiderzee is de brakwaternatuur met zijn specifieke flora en fauna geleidelijk aan uit vrijwel



De **NIEUWE KREEK** in de Houtrakpolder. Foto: Jan den Boef, Staatsbosbeheer

geheel Noord-Holland verdwenen. De Houtrakpolder is een van de weinige locaties waar herstel van brakwaternatuur mogelijk bleek. In het betreffende gebied zit nog steeds veel brak water in de ondergrond dat met de verhoudingsgewijs sterke kwel naar boven drukt, een reden waarom boeren in de Houtrakpolder nooit erg lucratief is geweest. In feite kennen we dat al van de aangrenzende Westhoffplas, die ook wordt gevoed door de brakke kwel ter plaatse. Dat een brakke plas interessant kan zijn voor de natuur, weten wij vogelaars al langer. Niet voor niets hebben we juist daar recent een vogelhut gebouwd (zie elders in deze Fitis). De Westhoffplas is overigens in het kader van dit natuurontwikkelingsproject aan de oostkant nog vergroot. Om het brakke karakter ook in de Houtrakpolder weer te versterken is er dit jaar in opdracht van Staatsbosbeheer een breed slingerende kreek door de gehele polder gegraven. De ligging daarvan komt volgens beschikbare kaarten min of meer overeen met de kreek die er ooit in de tijden van het Oer-IJ heeft gelegen. Via een inlaatsloot wordt de nieuwe kreek sinds kort van extra brakwater uit Zijkanaal C voorzien. Van de 45 hectare polderland komt straks zo'n 35 hectare weer onder directe invloed van brakwater te staan. Het waterpeil in de kreek en de polder krijgt daarbij een min of meer natuurlijk verloop. Met het winterse hoge waterpeil staat tot zo'n 80% van het gebied onder water. In het voorjaar en de zomer zakt het waterpeil weer langzaam. De hogere delen rondom de kreek vallen dan vrij snel weer droog en worden daardoor minder brak dan de diepere delen die langer onder water staan. Juist deze variaties in bodem en brakheid maakt dat elk stukje uniek is en kansen geeft voor verschillende soorten om zich te ontwikkelen op de standplaatsen waar ze zich het meest thuis voelen. Hoe de flora en fauna in het gebied zich onder deze nieuwe omstandigheden daadwerkelijk gaan ontwikkelen is onbekend. De eerste pionierssoorten zullen zich vast al snel vestigen. Totdat het beoogde overstromingsgrasland en brakwatermoeras zal zijn ontstaan, zal het echter nog enkele jaren duren. Om de grond te verarmen zal Staatsbosbeheer de beplanting 1 of 2 keer per jaar laten maaien. In potentie kunnen zich plantensoorten als Zeeaster, Heemst, Gewoon en Stomp kweldergras, Gewoon lepelblad en Zilte schijnspurrie vestigen. Diverse vogelsoorten zullen in de slikken en in de kreek gaan foerageren en wie weet gaan er ook grondbroeders nestelen. Het is daarom niet toegestaan het gebied met een hond te betreden. De kans is groot dat de brakwatersteurgarnaal - nu in grote getale gevestigd in de nabij gelegen Westhoffplas - de oversteek maakt naar de kreek. Daar komen dan zeker weer vogels op af. Al met al een spannende ontwikkeling om in de gaten te blijven houden.

Beleidsnota Biodiversiteit in Bloemendaal

“Biodiversiteit is van groot belang voor aarde, mens en maatschappij. Zonder biodiversiteit wordt onze aarde uiteindelijk onleefbaar. De biodiversiteit staat wereldwijd onder druk.” Mooier hadden we het nauwelijks kunnen zeggen. Dit is echter geen tekst van een natuurclub, maar de inleidende passage uit de lijvige nieuwe beleidsnota over biodiversiteit van de gemeente Bloemendaal. Een goede zaak dat nu, na Haarlem en Haarlemmermeer, ook deze gemeente gericht beleid maakt om de natuur in haar gebied te versterken. Om de teruglopende biodiversiteit maar enigszins te herstellen is ook op gemeenteniveau beleid en gerichte actie onmisbaar. De verantwoordelijke wethouder heeft zelf zijn nek uitgestoken om dat ook in deze gemeente die bijzonder rijk is aan natuur voor elkaar te krijgen. Het resultaat is een gedegen conceptrapport waarin de bestaande waarden en kansen voor verbetering

goed worden verwoord (zie ook het artikel van Antje Ehrenburg elders in deze Fitis). Ook heeft men zijn best gedaan om bij het opstellen daarvan burgers en natuurgroepen te betrekken. Dus wat dat betreft een mooie start. Als je echter in het rapport ook gaat zoeken naar wat de gemeente de komende jaren concreet van plan is te doen, dan is dat veel minder duidelijk. Het rapport bevat gelukkig wel een groot aantal projectideeën plus een reeks tamelijk concrete projectvoorstellen voor de korte termijn. Daar zitten best goede voorstellen bij, zoals ecologisch bermbeheer, het versterken van mantelzoomvegetaties in de vele parkbossen, het versterken van ecologische verbindingen en het opstellen van een natuurwaardenkaart. Maar een helder uitvoeringsplan ontbreekt. Er wordt niet eens duidelijk op welke wijze de uitvoering ter hand wordt genomen en hoe stakeholders daarbij worden betrokken en of er, voor zover nodig, ook geld is voor de extra natuurmaatregelen. Het rapport blijft op dat punt steken in mooie, maar weinig concrete woorden. Want ja, bij zo'n nieuw beleid hoort uiteraard ook een budget. Niet alle maatregelen hoeven veel geld te kosten. Bijvoorbeeld ecologisch groenbeheer kan veelal kostenneutraal en sommige maatregelen van natuur-inclusief bouwen kosten vrijwel geen geld. Maar helemaal zonder geld kan er niet veel. Het risico is dus levensgroot dat dit op zich mooie rapport roemloos weer in een bureaulade verdwijnt en het bij stakeholders gekweekte enthousiasme in teleurstelling verzandt. We hebben de gemeente om verduidelijking gevraagd en hopen spoedig concrete informatie over het vervolg te krijgen.

Platform Groen Haarlem laat van zich horen

Ook de gemeente Haarlem is druk doende haar groenbeleid te actualiseren en te versterken. Dat moet komend voorjaar leiden tot een nieuw Integraal Groenbeleidsplan waarvan ook een actualisatie van het ecologisch beleid deel zal uitmaken. Dat is hard nodig. Want er gaat in de praktijk nog vaak veel mis in Haarlem. Steeds weer blijkt dat het groen het kind van de rekening wordt van bouw- en herinrichtingsplannen. En dat zijn er in Haarlem vele. Terwijl het huidige college bij zijn aantreden juist heeft beloofd de stad groener te maken met meer aandacht voor biodiversiteit in en om de stad. Een groot pluspunt is dat het vorig jaar opgerichte Platform Groen een stevige stem heeft gekregen bij het opstellen van dit plan. Het platform is een nieuwe adviesraad waarin de meeste Haarlemse groene organisaties zijn vertegenwoordigd, waaronder ook de Vogelwerkgroep. Het platform houdt zich echter niet alleen bezig met het nieuwe, nog papieren beleid. Het doet ook zijn best om nu al te waken over de groene kwaliteiten van Haarlemse plannen. Van college en raad heeft het platform namelijk de bevoegdheid gekregen om waar het maar wil, gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen. En dat doet het steeds vaker, zij het nog met wisselend succes. Soms lukt het inderdaad om een zichtbare verbetering van plannen te bewerkstelligen. Maar soms lukt dat ook niet of onvoldoende omdat de plannen al te lang in voorbereiding zijn en er weinig meer aan kan worden veranderd. Het platform richt zich daarom zo veel mogelijk ook op plannen die nog in een beginfase verkeren. De leden zien het werk van het platform mede als een veranderingsproces om ontwerpers, ingenieurs, ontwikkelaars etc. meer bewust te maken van het belang van groen en natuur voor de stad. En dat is een kwestie van lange adem.

■ *Chris Brunner*